

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА**

Кафедра педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна

**Методичні рекомендації до проведення практичних занять
та самостійної роботи студентів
навчальної дисципліни**

«ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ»

для студентів денної та заочної форми навчання

**Полтава
2022**

УДК 33.06(072.8)

Ф59

Рекомендовано до видання ученою радою Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка протокол № 2 від 29 вересня 2022 р.

Рецензенти:

Макаренко П. М., доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН України, завідувач кафедри економіки підприємства Полтавського державного аграрного університету;

Шевченко Б. О., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри політекономії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Ф59

Фінансово-економічна діяльність: навч.-метод. рекомендації для організ. практичних занять та самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни (для студентів денної та заочної форми навчання) / уклад. О. В. Большая. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. – 25 с.

Навчально-методичні рекомендації підготовлено на основі програми курсу «Фінансово-економічна діяльність», містить навчальну програму курсу, структуру навчальної дисципліни, питання для обговорення, питання для самостійного опрацювання, практичні завдання, перелік питань для підсумкового контролю, список використаної і рекомендованої літератури. Для студентів денної та заочної форми навчання.

УДК 33.06(072.8)

© О.В. Большая, 2022 рік

© ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022 рік

ВСТУП

Нормативний курс «Фінансово-економічна діяльність» може бути засвоєний лише за умови систематичної роботи над ним протягом семестру. Саме тому структурно-методична побудова рекомендацій виконана таким чином, щоб максимально сприяти успішному опануванню найважливіших положень дисципліни із використанням опорного конспекту лекцій та базових підручників.

Мета вивчення навчальної дисципліни: підготовка студентів до використання сучасних методів управління фінансово-економічною діяльністю, розкрити сутність і теоретичні основи фінансового менеджменту навчальних закладів. Забезпечити студентів методичним інструментарієм управління фінансами навчального закладу. Охарактеризувати теоретичні основи щодо управління вхідними та вихідними грошовими потоками навчальних закладів. Сформувати системний підхід до управління фінансовими потоками навчальних закладів.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни: опанування дисципліни передбачає наявність у здобувачів вищої освіти базової підготовки із циклу гуманітарних, соціально-економічних навчальних дисциплін: «Педмайстерність», «Соціологія», «Політологія», «Філософія», «Психологія», «Менеджмент», «Основи економічної теорії».

Очікувані результати навчання з дисципліни:

- розуміти сутність фінансово-економічної діяльності;
- вміти визначати функції та роль фінансово-економічної діяльності;
- вивчати механізми впливу фінансів на економіку країни через фінансову політику і фінансовий механізм;
- знати основні показники фінансово-господарської діяльності підприємства;
- вміти визначати закономірності розвитку фінансових відносин держави, суб'єктів господарювання та населення;
- дослідити та зрозуміти процес формування, розподілу та використання централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів держави, підприємств різних форм власності;
- знати процеси формування та використання активів підприємства, проводити аналіз їх структури та руху;
- ознайомитися із формами звітності про результати фінансової діяльності;
- дослідити ведення та зберігання бази даних внутрішньогосподарської та зовнішньої фінансової інформації;
- визначити потребу в коштах на фінансову діяльність підприємства;

- вміти визначати розмір доходів та витрат, надходжень і відрахувань коштів, взаємовідносини з бюджетом, податковими органами, банками та ін.; здійснювати контроль за виконанням фінансового плану та бюджету.

Критерії оцінювання результатів навчання:

Сума балів, накопичених студентом у процесі вивчення навчальної дисципліни	Рівень досягнення студентом запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни
90-100	<p>Студент демонструє високий рівень досягнення результатів навчання, що засвідчує його безумовну готовність до подальшого навчання. Глибоко розуміє значення економічних процесів, що відбуваються в Україні та світі, сформовані теоретичні засади економічного світогляду. Поглиблено досліджує та економічні процеси, що відбуваються в Україні та світі, формує теоретичні засади економічного світогляду:</p> <ul style="list-style-type: none"> • розуміє сутність фінансово-економічної діяльності; • вміє визначати функції та роль фінансово-економічної діяльності; • розуміє механізми впливу фінансів на економіку країни через фінансову політику і фінансовий механізм; • знає основні показники фінансово-господарської діяльності підприємства; • вміє визначати закономірності розвитку фінансових відносин держави, суб'єктів господарювання та населення; • досліджує та розуміє процес формування, розподілу та використання централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів держави, підприємств різних форм власності; • знає процеси формування та використання активів підприємства, проводити аналіз їх структури та руху; • ознайомлений із формами звітності про результати фінансової діяльності; • вміє досліджувати ведення та зберігання бази даних внутрішньогосподарської та зовнішньої фінансової інформації; • вміє визначити потребу в коштах на фінансову діяльність підприємства; • вміє визначати розмір доходів та витрат, надходжень і відрахувань коштів, взаємовідносини з бюджетом, податковими органами, банками та ін.; • має навички контролю за виконанням фінансового плану та бюджету.
75-89	<p>Студент виявляє достатній рівень досягнення кожного із запланованих результатів навчання та готовий до подальшого навчання. Здатний на достатньому рівні формувати теоретичних засади вивчення фінансово-економічної діяльності:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • розуміє сутність фінансово-економічної діяльності; • вміє визначати функції та роль фінансово-економічної діяльності; • розуміє механізми впливу фінансів на економіку країни через фінансову політику і фінансовий механізм; • знає основні показники фінансово-господарської діяльності підприємства; • вміє визначати закономірності розвитку фінансових відносин держави, суб'єктів господарювання та населення; • досліджує та розуміє процес формування, розподілу та використання централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів держави, підприємств різних форм власності; • знає процеси формування та використання активів підприємства, проводити аналіз їх структури та руху; • ознайомлений із формами звітності про результати фінансової діяльності.
60-74	Студент виявляє мінімально достатній із запланованих результатів навчання для подальшого навчання. Загалом може назвати загальні основи фінансово-економічної діяльності; знає на незначному рівні процеси формування та використання активів; може визначити деякі функції фінансово-економічної діяльності; ознайомлений із формами звітності про результати фінансової діяльності.
35-59	Рівень названих результатів навчання є недостатнім. Студент не володіє матеріалом, фрагментарно розуміє основи фінансово-економічної діяльності. Недостатньо володіє основними категоріями та визначеннями. Демонструє недостатнє оволодіння знаннями та методами аналізу процесів, що притаманні фінансово-економічній діяльності.
0-34	Результати навчання практично відсутні. Студент не орієнтується в змісті і структурі економічної теорії, не може назвати її основні визначення.

Методи навчання, методи та засоби контролю результатів навчання:

– форми: лекції (традиційна, проблемна, мультимедійна, інтерактивна, із застосуванням опорних конспектів, лекція-дискусія, лекція-діалог, лекція-бесіда); практичні заняття; самостійна робота студентів (аудиторна, позааудиторна, науково-дослідна робота студентів); консультації;

– методи:

а) за характером навчально-пізнавальної діяльності студентів: проблемного навчання (проблемного викладення матеріалу, групового вирішення проблемних задач); частково-пошуковий (евристичних запитань, проєктів); дослідницький (наукові доповіді, наукові повідомлення, реферати);
б) за методичними прийомами: вербальні (розповідь, пояснення, бесіда, діалог, дискусія); ілюстративно-демонстраційні (ілюстрування, демонстрування); прикладні (практичні завдання,); інтерактивні (малі групи, «мозковий штурм» тощо);

– засоби діагностики результатів навчання: контроль засвоєння теоретичних знань (усне опитування на практичних заняттях, виконання письмових завдань, виконання тестових і контрольних завдань, виконання ІЗ); контроль за самостійною роботою студентів (усне опитування на практичних заняттях, виконання письмових завдань, виконання тестових і контрольних завдань, виконання ІЗ); підсумковий контроль знань (залік).

Програма навчальної дисципліни:
Змістовий модуль 1.

Тема 1. Цілі, зміст та організація фінансової діяльності підприємств.

Цілі та сутність фінансової діяльності підприємства. Фінансування підприємства та розміщення мобілізованого капіталу. Роль фінансової діяльності в забезпеченні конкурентоспроможності суб'єкта господарювання. Організація фінансової діяльності підприємства. Поняття „суб'єкта господарювання як організованої форми продуктивної діяльності окремих громадян, колективів підприємств, організацій, установ та державних інституцій. Основні ознаки суб'єктів господарювання. Наявність і повнота господарської компетенції.

Тема 2. Особливості фінансової діяльності суб'єктів господарювання різних організаційно-правових форм.

Організаційне забезпечення фінансової діяльності. Інформаційне забезпечення фінансової діяльності. Фінансовий аналіз діяльності підприємства. Методи внутрішнього фінансового контролю Критерії прийняття рішення про вибір правової форми організації бізнесу. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання без створення юридичної особи. Особливості фінансової діяльності приватних підприємств, господарських товариств, іноземних підприємств та кооперативів. Фінансова діяльність державних підприємств. Фінансування спільної діяльності підприємств.

Тема 3. Фінансування підприємства та формування фінансового капіталу.

Власний капітал підприємства, його функції та складові. Функції власного капіталу підприємства. Статутний капітал, його економічний зміст та порядок формування. Початкове формування статутного фонду підприємств різних форм організації бізнесу.

Тема 4. Фінансування як основна функція фінансової діяльності підприємств.

Складові, функції та джерела власного капіталу підприємства. Формування статутного капіталу підприємств різних форм власності. Цілі та методи збільшення статутного капіталу підприємств різних організаційно-правових форм. Цілі та методи зменшення статутного капіталу підприємств

різних організаційно-правових форм. Збільшення власного капіталу прибутком від господарської діяльності.

Тема 5. Організація грошових розрахунків підприємств.

Грошові розрахунки в діяльності підприємства та їх організація. Готівкові і безготівкові операції та розрахунки. Види банківських рахунків та порядок їх відкриття. Форми безготівкових розрахунків. Економічна відповідальність за несвоєчасне здійснення розрахунків.

Тема 6. Формування позикового капіталу суб'єкта господарювання.

Необхідність позикових коштів та види позикового капіталу у складі фінансових ресурсів підприємства. Кредитоспроможність позичальника. Кредитне забезпечення фінансових позик. Фінансування короткостроковими позиками на кредитному ринку. Фінансування середньостроковими і довгостроковими позиками на кредитному ринку. Договірні відносини позичальника і кредитора. Фінансування облігаційними позиками.

Тема 7. Оподаткування підприємств.

Сутність оподаткування підприємств і податкова система. Пряме оподаткування підприємств. Податок на прибуток. Податок з доходів фізичних осіб. Плата за землю. Податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів. Непряме оподаткування підприємств. Місцеві податки і збори.

Тема 8. Оборотні активи підприємств. Умови формування та використання.

Оборотні активи: сутність, склад і структура. Організація оборотних активів. Методи розрахунку нормативів оборотних активів підприємств. Нормування оборотних активів. Розрахунок нормативу оборотних активів економічним методом. Джерела формування оборотних активів.

Тема 9. Кредитування підприємств.

Необхідність і сутність кредитування підприємств. Кредитно-товарна політика підприємства та її основні підприємства. Банківське кредитування підприємств. Порядок надання банківського кредиту. Погашення банківського кредиту. Небанківське кредитування підприємств.

Тема 10. Фінансове забезпечення відтворення необоротних активів підприємства.

Необоротні активи: сутність, склад і структура. Відтворення необоротних активів підприємства. Амортизація основних засобів та методи її нарахування. Сутність і склад капітальних вкладень. Ремонт основних засобів та його фінансування. Оцінка стану та використання необоротних активів підприємства.

Тема 11. Фінансовий стан підприємства, методичні підходи до його оцінки.

Фінансова стійкість та фінансовий стан підприємства. Характеристика інформаційної бази щодо оцінки фінансового стану підприємств. Сутність та види фінансового аналізу. Методи та моделі фінансового аналізу. Показники оцінки фінансового стану підприємства. Комплексна оцінка фінансового стану.

Тема 12. Фінансове планування і контроль на підприємствах. Фінансова санація.

Зміст, завдання та методи фінансового планування на підприємстві. Види фінансового планування та їх характеристика. Фінансовий план підприємства та порядок його складання. Оперативне фінансове планування. Фінансовий контроль на підприємстві. Економічна сутність санації підприємства. Порядок проведення санації підприємств.

Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин								
	Денна форма навчання				Заочна форма навчання				
	Лекції	Практ./ Семинар. Заняття	Лаборат. Заняття	Самост. Робота	Теми узагальнених лекцій	Лекції	Практ./ Семинар. Заняття	Лаборат. Заняття	Самост. Робота
Змістовий модуль № 1	16	24		80	Змістовий модуль № 1	6	6		108
Тема 1. Цілі, зміст та організація фінансової діяльності підприємств	2	2		6	Тема 1. Цілі, зміст та організація фінансової діяльності підприємств	2			9
Тема 2. Особливості фінансової діяльності суб'єктів господарювання різних організаційно-правових форм	2	2		6	Тема 2. Особливості фінансової діяльності суб'єктів господарювання різних організаційно-правових форм	2			9
Тема 3. Фінансування підприємства та формування фінансового капіталу	2	2		6	Тема 3. Фінансування підприємства та формування фінансового капіталу	2			9
Тема 4. Фінансування як основна функція фінансової діяльності підприємств	2	2		6	Тема 4. Фінансування як основна функція фінансової діяльності підприємств		2		9
Тема 5. Організація грошових розрахунків підприємств	2	2		6	Тема 5. Організація грошових розрахунків підприємств		2		9

Тема 6. Формування позикового капіталу суб'єкта господарювання.	2	2		6	Тема 6. Формування позикового капіталу суб'єкта господарювання.		2		9
Тема 7. Оподаткування підприємств	2	2		6	Тема 7. Оподаткування підприємств				9
Тема 8. Оборотні активи підприємств. Умови формування та використання	2	2		10	Тема 8. Оборотні активи підприємств. Умови формування та використання				9
Тема 9. Кредитування підприємств		2		10	Тема 9. Кредитування підприємств				9
Тема 10. Фінансове забезпечення відтворення необоротних активів підприємства		2		6	Тема 10. Фінансове забезпечення відтворення необоротних активів підприємства				9
Тема 11. Фінансовий стан підприємства, методичні підходи до його оцінки		2		6	Тема 11. Фінансовий стан підприємства, методичні підходи до його оцінки				9
Тема 12. Фінансове планування і контроль на підприємствах. Фінансова санація.		2		6	Тема 12. Фінансове планування і контроль на підприємствах. Фінансова санація.				9
Підготовка до екзамену (якщо передбачено навч. планом)	-	--	-		Підготовка до екзамену (якщо передбачено навч. планом)				
Усього годин	16	24		80	Усього годин				108

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Практичне заняття 1.

Тема 1. Цілі, зміст та організація фінансової діяльності підприємств.

Мета заняття: вивчення виникнення та методологічних основ освітнього фінансово-економічної діяльності.

План:

1. Економічна сутність фінансів підприємств.
2. Фінансові ресурси та джерела їх формування.
3. Фінансова діяльність підприємств
4. Кредитування підприємств.
5. Сутність, завдання та методи фінансового планування.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Розкрийте сутність фінансової діяльності на макрорівні та на рівні підприємства.
2. Які грошові потоки є об'єктом управління фінансами?
3. Охарактеризуйте операційну та інвестиційну діяльність підприємства

Практичне заняття 2.

Тема 2. Особливості фінансової діяльності суб'єктів господарювання різних організаційно-правових форм.

Мета заняття: визначити особливості фінансової діяльності суб'єктів господарювання різних організаційно-правових форм.

План:

1. Складові фінансування господарської діяльності підприємства.
2. Форми фінансування капіталу суб'єкта господарювання.
3. Фінансова стійкість та фінансовий стан підприємства.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Яким документом регулюються цивільно-правові відносини?

2. Дайте визначення підприємства як юридичної особи.
3. Який зміст мають господарсько-правові відносини?

Практичне заняття 3.

Тема 3. Фінансування підприємства та формування фінансового капіталу.

Мета заняття: вивчення різних видів фінансової діяльності підприємств.

План:

1. Власний капітал підприємства, його функції та складові.
2. Функції власного капіталу підприємства.
3. Статутний капітал, його економічний зміст та порядок формування.
4. Початкове формування статутного фонду підприємств різних форм організації бізнесу.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. У чому полягає фінансування капіталу та фінансування активів підприємства?
2. Розкрийте послідовність етапів фінансування виробничого процесу.
3. Розкрийте зміст перерозподілу капіталу за джерелами без зміни його розміру.

Практичне заняття 4.

Тема 4. Фінансування як основна функція фінансової діяльності підприємств.

Мета заняття: аналіз структурних компонентів фінансово-економічної діяльності

План:

1. Складові, функції та джерела власного капіталу підприємства.

2. Формування статутного капіталу підприємств різних форм власності.
3. Цілі та методи збільшення статутного капіталу підприємств різних організаційно-правових форм.
4. Цілі та методи зменшення статутного капіталу підприємств різних організаційно-правових форм.
5. Збільшення власного капіталу прибутком від господарської діяльності.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Розкрийте структуру власного капіталу суб'єкта господарювання за елементами.
2. Проаналізуйте формування статутного капіталу підприємств різних організаційних форм?

Практичне заняття 5.

Тема 5. Організація грошових розрахунків підприємств.

Мета заняття: опанування теоретичних та практичних основ діагностики і прогнозування в організації та проведенні грошових розрахунків підприємств

План:

1. Грошові розрахунки в діяльності підприємства та їх організація.
2. Готівкові і безготівкові операції та розрахунки.
3. Види банківських рахунків та порядок їх відкриття.
4. Форми безготівкових розрахунків.
5. Економічна відповідальність за несвоєчасне здійснення розрахунків.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Розкрийте сутність грошового потоку підприємства.
2. Які фактори визначають структуру грошових потоків підприємства?
3. Назвіть форми грошового обороту на підприємстві.

Практичне заняття 6.

Тема 6. Формування позикового капіталу суб'єкта господарювання.

Мета заняття: вивчення основ формування позикового капіталу суб'єкта господарювання.

План:

1. Необхідність позикових коштів та види позикового капіталу у складі фінансових ресурсів підприємства.
2. Кредитоспроможність позичальника. Кредитне забезпечення фінансових позик.
3. Фінансування короткостроковими позиками на кредитному ринку. Фінансування середньостроковими і довгостроковими позиками на кредитному ринку.
4. Договірні відносини позичальника і кредитора. Фінансування облігаційними позиками.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Обґрунтуйте необхідність для підприємства залучення позикового капіталу.
2. Охарактеризуйте основні види фінансових кредитів.
3. Назвіть переваги та недоліки фінансування облігаційними позиками.
4. Назвіть які ризики виникають у підприємства при використанні позикового капіталу?

Практичне заняття 7.

Тема 7. Оподаткування підприємств.

Мета заняття: засвоєння теоретичних і практичних механізмів податкування підприємств.

План:

1. Сутність оподаткування підприємств і податкова система.
2. Пряме оподаткування підприємств. Податок на прибуток.
3. Податок з доходів фізичних осіб. Плата за землю. Податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів.
4. Непряме оподаткування підприємств. Місцеві податки і збори.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Розкрийте форми та функції податків.
2. Дайте визначення системи оподаткування та охарактеризуйте основні її принципи.
3. Назвіть прямі податки і збори.
4. Розкрийте сутність податку на прибуток.

Практичне заняття 8.

Тема 8. Оборотні активи підприємств. Умови формування та використання.

Мета заняття: вивчення оборотних активів підприємств та їх умов формування.

План:

1. Оборотні активи: сутність, склад і структура.
2. Організація оборотних активів. Методи розрахунку нормативів оборотних активів підприємств.
3. Нормування оборотних активів.
4. Розрахунок нормативу оборотних активів економічним методом.
5. Джерела формування оборотних активів.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Дайте характеристику методам нормування оборотних активів підприємства.
2. Визначте сутність нормування власних оборотних активів за їх окремими елементами.
3. Розкрийте особливості нормативу оборотних активів економічним методом.

Практичне заняття 9.

Тема 9. Кредитування підприємств.

Мета заняття: вивчення кредитування підприємств та їх умов формування.

План:

1. Необхідність і сутність кредитування підприємств.

2. Кредитно-товарна політика підприємства та її основні підприємства.
3. Банківське кредитування підприємств. Порядок надання банківського кредиту.
4. Погашення банківського кредиту.
5. Небанківське кредитування підприємств.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Розкрийте сутність та необхідність кредитування підприємств.
2. За якими ознаками класифікуються кредити, які надаються підприємствам?
3. Назвіть та охарактеризуйте види банківського кредиту.
4. Визначте сутність кредитних відносин.
5. Охарактеризуйте сутність банківського кредитування підприємств.

Практичне заняття 10.

Тема 10. Фінансове забезпечення відтворення необоротних активів підприємства.

Мета заняття: вивчення необоротних активів підприємств.

План:

1. Необоротні активи: сутність, склад і структура.
2. Відтворення необоротних активів підприємства.
3. Амортизація основних засобів та методи її нарахування.
4. Сутність і склад капітальних вкладень.
5. Ремонт основних засобів та його фінансування.
6. Оцінка стану та використання необоротних активів підприємства.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Дайте визначення необоротним активам підприємства.
2. Визначте склад необоротних активів підприємства.
3. Розкрийте структуру основних засобів підприємства.
4. Охарактеризуйте відтворення необоротних активів.
5. Назвіть види відтворення необоротних активів.
6. Що таке амортизація та амортизаційні відрахування?

Практичне заняття 11.

Тема 11. Фінансовий стан підприємства, методичні підходи до його оцінки.

Мета заняття: визначити методичні підходи оцінки фінансового стану підприємств.

План:

1. Фінансова стійкість та фінансовий стан підприємства.
2. Характеристика інформаційної бази щодо оцінки фінансового стану підприємств.
3. Сутність та види фінансового аналізу.
4. Методи та моделі фінансового аналізу.
5. Показники оцінки фінансового стану підприємства. Комплексна оцінка фінансового стану.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Охарактеризуйте види стійкості підприємства.
2. Назвіть та обґрунтуйте типи фінансової стійкості.
3. Які чинники впливають на фінансову стійкість підприємства?
4. Як здійснюється оцінка фінансового стану підприємства?
5. Які основні завдання аналізу фінансового стану?

Практичне заняття 12.

Тема 12. Фінансове планування і контроль на підприємствах. Фінансова санація.

Мета заняття: навчитися планувати фінансову діяльність на підприємстві

План:

1. Зміст, завдання та методи фінансового планування на підприємстві.
2. Види фінансового планування та їх характеристика.
3. Фінансовий план підприємства та порядок його складання.
4. Оперативне фінансове планування.
5. Фінансовий контроль на підприємстві.
6. Економічна сутність санації підприємства. Порядок проведення санації підприємств.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Розкрийте сутність фінансового планування на підприємстві та його види.
2. Дайте характеристику основним методам фінансового планування.
3. Охарактеризуйте етапи фінансового планування.
4. Назвіть види фінансового планування та їх характеристику.
5. Для чого потрібно складати бізнес-план?

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПМ К

1. У чому полягає сутність, необхідність та особливості здійснення фінансовоекономічної діяльності підприємств України.
2. Охарактеризувати нормативно-правове регулювання фінансовоекономічної діяльності в Україні.
3. Сформулюйте сутність впливу на фінансово-економічну діяльність підприємств факторів зовнішнього, безпосереднього та внутрішнього оточення в сучасних умовах.
4. Сформулюйте зміст поняття «ресурси (фактори виробництва)», які підприємство використовує у фінансово-економічної діяльності;
5. Обґрунтуйте важливість та необхідність основних фондів, як матеріального ресурсу фінансово-економічної діяльності підприємства.
6. Дайте пояснення сутності обігових активів та пояснити механізм їх функціонування і впливу на результати діяльності.
7. Обґрунтуйте особливості фінансових ресурсів та трудових ресурсів підприємства
8. Розкрийте сутність бухгалтерського обліку як системи безперервного, документально обґрунтованого відображення господарських засобів, господарських процесів і результатів діяльності.
9. Охарактеризуйте особливості рахунків бухгалтерського обліку, способу подвійного запису та кореспонденції рахунків.
10. Сформулюйте визначення терміну «контроль», «фінансовий контроль» та «внутрігосподарський контроль».
11. Розкрийте сутність звітності підприємства та її складових елементів.
12. Поняття суб'єкта господарювання. Права та обов'язки суб'єктів господарювання.
13. Господарські організації; підрозділи господарських організацій, створені цими організаціями і їх характеристика.
14. Види підприємства, залежно від форм і видів власності (державна власність, колективна власність, приватна власність).
15. Види підприємства, залежно від використовуваної організаційно-правової форми (унітарні, корпоративні).
16. Мета фінансової служби підприємства. Фінансові рішення і вартість підприємства.
17. Фінансова робота в об'єднаннях і групах підприємств.
18. Фінансова і статистична звітність на підприємстві.
19. Власний капітал підприємства, його функції та складові частини.
20. Статутний капітал, його економічний зміст та порядок формування.
21. Додатковий і резервний капітал підприємства та джерела його поповнення.

22. Корпоративні права, номінальна та ринкова вартість корпоративних прав. Оцінка вартості корпоративних прав (за справедливою оцінкою, методом участі у капіталі).

23. Збільшення статутного капіталу підприємства: цілі та джерела. Збільшення статутного капіталу за рахунок коштів інвесторів. Збільшення статутного фонду за рахунок коштів підприємства.

24. Методи збільшення статутного фонду акціонерного товариства. Облігації конверсійного займу.

25. Порівняльна характеристика Зменшення статутного капіталу підприємства: основні цілі, методи та порядок проведення. Деномінація та конверсія. Порядок викупу та анулювання корпоративних прав підприємства. Значення самофінансування у простому і розширеному відтворенні.

26. Самофінансування з метою підтримання рівня виробництва. Самофінансування з метою росту.

27. Валове і чисте самофінансування.

28. Внутрішні і зовнішні джерела формування власного капіталу підприємства. Амортизаційні відрахування як внутрішнє джерело формування фінансових ресурсів. Податкова концепція нарахування амортизації. Механізм нарахування амортизації податковим методом.

29. Фінансова концепція нарахування амортизації. Нарухування амортизації фінансовими методами.

30. Прибуток підприємства, отриманий від звичайної і надзвичайної діяльності.

31. Вплив оподаткування підприємств на формування прибутку.

32. Розподіл і використання прибутку підприємства (товариства).

33. Кошти прирівняні до власних (стійка кредиторська заборгованість) як джерело самофінансування підприємства.

34. Зв'язок коштів засновників (акціонерів) з самофінансуванням підприємств (товариств).

35. Зміст, значення та основні завдання дивідендної політики.

36. Типи дивідендної політики підприємства. Теорії в галузі дивідендної політики.

37. Дивідендна політика і структура капіталу. Взаємозв'язок дивідендної політики та самофінансування підприємства.

38. Методи нарахування дивідендів. Джерела та форми виплати дивідендів. Ефективність дивідендної політики.

39. Оподаткування дивідендів.

40. Фінансова діяльність об'єднань підприємств. Види об'єднань підприємств.

41. Характеристика неприбуткових організацій; підприємницької діяльності.

42. Фінансова діяльність державних підприємств та установ.

43. Фінансова діяльність страхових організацій і страхових пулів.

44. Фінансова діяльність товарних і фондових бірж.

45. Фінансування спільних інвестицій на основі угод кооперації.

46. Фінансова інвестиційна діяльність підприємства.
47. Фінансова діяльність підприємств у сфері зовнішньоекономічних відносин. Фінансова діяльність комерційних банків.
48. Фінансова діяльність страхових компаній.
49. Фінансова діяльність інститутів спільного інвестування.
50. Фінансова діяльність вищих органів влади і органів місцевого самоврядування.
51. Фінансова діяльність державних (бюджетних) організацій та установ. Фінансова діяльність громадських організацій.
52. Ознаки, характерні для суб'єкта господарювання: господарська компетенція, наявність відокремленого майна, можливість нести відповідальність за зобов'язаннями в межах власного майна, організаційно правова форма.
53. Класифікація суб'єктів господарювання.
54. Початковий статутний капітал акціонерного товариства (ВАТ). Джерела формування. Обмеження розміру початкового статутного капіталу.
55. Зменшення статутного капіталу (анулювання викуплених акцій, зменшення номінальної вартості акцій).
56. Збільшення статутного капіталу: додатковий випуск акцій, збільшення номінальної вартості акцій (реінвестування дивідендів), індексація вартості основних засобів (необігових активів), конвертація облігацій в акції.
57. Самофінансування як метод господарювання. Характеристика видів самофінансування: валового і чистого.
58. Амортизаційна політика підприємств. Характеристика податкового і фінансового методів нарахування амортизації.
59. Прибуток від звичайної діяльності підприємства. Чистий прибуток підприємства і порядок його використання.
60. Фінансове планування і бюджетування на підприємств.

ВИКОРИСТАНА ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Чала Н.Д. Бюджетна система: навч. посібник / Н.Д. Чала, Л.В. Лазаренко. – К.: Знання, 2010. – 223 с.
2. Литвин Л. М. Управління фінансово-економічною діяльністю навчального закладу. Навчально-методичний посібник. Тернопіль, ТНПУ, 2017. 60 с. ім. В. Гнатюка, 2017. С. 393-397.
3. Момот Т. Фінансово-економічна безпека: стратегічна аналітика та аудиторський супровід. URL: http://eprints.kname.edu.ua/42835/1/2015_21
4. Нова школа у нових громадах: посібник з ефективного управління освітою в об'єднаних територіальних громадах. / Сеїтосманов А., Фасоля О., Мархлевські В. К., 2017.
5. Смірная С. Формування стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/formation-of-the-financial-and-economic-security-strategy-of-the-enterprise/>
6. Подольчак Ю. Актуальні проблеми забезпечення економічної безпеки в Україні. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/49>
7. Сатир Л. Теорія, методологія і практика господарсько-фінансової діяльності підприємств: колективна монографія. URL: <http://www.economics.in.ua/2020/01/blog-post.html>
8. Інноваційні, фінансові та технічні аспекти. URL: <http://ir.duan.edu.ua/bitstream>
9. Державне фінансове регулювання економічних перетворень. URL: <https://knute.edu.ua/file/MTc=/f1be231fc507a2c1957061787c381b5b.pdf>
10. Ковальов В. Управлінська, фінансова та маркетингова діяльність підприємств в умовах нестійкої економіки. URL: https://nmetau.edu.ua/file/maket_monografii_ufmdp_2016_gl_redaktor_kovalchuk_k.f.pdf
11. Подольчук Н. Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки. URL: <https://www.yakaboo.ua/ua/organizacija-ta-upravlinnja-sistemoju-finansovo-ekonomichnoi-bezpeki.html>
12. Отенко І. Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/18799/1/2016-%>
13. Орлик О. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства та його основні складові. URL: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Fkd_2015_2_27.pdf
14. Андрейків Т. Я. Фінанси держави: навч. посіб. / Т.Я.Андрейків, М.В.Сороківська. – Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2016. – 252с.
15. Андрейків Т. Я. Бюджетна система: навч. посіб. / Т.Я.Андрейків, В.В.Олійник. – Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2016. – 288с.
16. Державні фінанси : підручник / І. Г. Ткачук. - Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2015. - 510 с.
17. Міжнародні фінанси: навч. посібник / О. В. Мицак, Т. Я. Андрейків, І. Р.Чуй – Львів: видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2020. – 196 с.
18. Національні фінанси: Підручник. – К. : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2017. – 660 с. 6. Світові фінанси: сучасні тенденції та перспективи розвитку: монографія / [О. І. Рогач та ін.]; [за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. О. І. Рогача]. – Київ : Київ. ун-т, 2013. – 351 с.
19. Чуй І.Р. Фінанси: навч. посіб./ І.Р. Чуй, М.В.Сороківська. – Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2015. – 284 с.

20. Коць О. Фінансово-економічна діяльність : навч. посіб. / О. О. Коць, П. Г. Лячук ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Львів : Сорока Т. Б. [вид.], 2016. – 131 с.
21. Савчук Л. Економічні, фінансово-облікові та правові проблеми діяльності підприємств : колект. монографія / [за заг. ред. Л. М. Савчук]. - Дніпро : Герда, 2016. - 335 с.
22. Прохорова І. Управління фінансово-економічною діяльністю підприємств на основі адаптивно-реноваційного підходу : монографія / В. В. Прохорова, І. О. Лях ; Укр. інж.-пед. акад. - Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2017. - 293 с.
23. Шкільний бюджет: навч.-метод. посіб. для кер. освіти / В. Мархлевський, Ю. Шукевич, Л. Паращенко [та ін.]. К.: Таксон, 2011. 156 с.

Додаткова література:

1. Базилевич В.Д., Макроекономіка. Практикум: Навчальний посібник/ В.Д.Базилевич, К.С.Базилевич, Л.О.Баластрик; За ред. В.Д.Базилевича.– 2-ге вид., переробл. і доп.– К.: Знання, 2010.– 623 с.
Бюджетний кодекс України. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/paran4#n4>.
2. Бюджетна система: навчальний посібник / укладачі: Р.С. Сорока, І.Г. Благун. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2011. – 236 с.
3. 16 Євтух О. Т. Фінансовий менеджмент для магістрів і не тільки : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О. Т. Євтух, О. О. Євтух. - К. : Центр учбової літератури, 2011. - 407 с.
4. Зайчикова В.В. Удосконалення бюджетного законодавства в контексті європейського досвіду скорочення дефіциту бюджету / В.В. Зайчикова // Фінанси України. – 2011. - № 5. с. 56 – 68.
5. Звіти про виконання Державного бюджету України. Режим доступу: <http://budget.rada.gov.ua>.
6. Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень / Щомісячний моніторинг основних індикаторів бюджетної та банківської систем України. Режим доступу: <http://www.ibser.org.ua/UserFiles/File/>.
7. Інформація Міністерства фінансів України щодо виконання Державного бюджету України за 2011 рік. Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/>
8. Красовська О. Ю. Розвиток світового ринку вищої освіти : дис. ... канд. економ. наук : спец. 08.00.02“Світове господарство і міжнародні економічні відносини” / О. Ю. Красовська. – К., 2010. – 200 с.
9. Економіка і менеджмент 2017: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку [Текст] : зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф., (Дніпро, 23-24 берез. 2017 р.) : в 11 т. / Дніпропетр. нац. ун-т ім. Олеся Гончара [та ін.]. - Дніпро : Біла К. О. [вид.], 2017.
10. Фінансово-економічне та обліково-аналітичне забезпечення в управлінні діяльністю суб'єктів господарювання в контексті інноваційного розвитку [Текст] : зб. праць I Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф., 16 квіт. 2018 р. / [заг. ред.: Н. І. Трішкіна, О. М. Гриценко] ; Хмельниц. обл. держ. адмін. [та ін.]. - Хмельницький : ХНУ, 2018. - 139 с.
11. Марусіна Л. Фінансово-економічний стан закладів загальної середньої освіти в умовах децентралізації. URL: http://www.pa.stateandregions.zp.ua/archive/4_2018/21.pdf
12. Олексюк Н. Концептуальні засади фінансового забезпечення освіти в Україні. URL: <http://irbis-nbu.gov.ua>
13. Біленко, Д. В. Фінансово-економічна модель розвитку ЗВО в умовах ризиків та невизначеності. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну.

Серія Економічні науки. 2020. №2 (145). С. 13-20. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/16238/1/V145_P013-020.pdf

14. Божинський Володимир. Опорний загальноосвітній навчальний заклад: особливості діяльності. Практика управління закладом освіти. 2016. № 8.

15. Василенко Н. В. Особливості управління опорною школою: кардинальні реформи в освіті. Управління школою. 2016. № 31/33. С. 2–13.

16. Воронова С. Елементи франчайзингу в діяльності менеджера освіти. Сучасна школа України. Шкільний світ. 2011. № 2. С. 34-37.

17. Зубченко Тетяна. Впровадження автономії навчального закладу. Практика управління закладом освіти. 2016. № 6. С. 8-13.

18. Ковальчук Т. І. Економіка вищої школи: навчальний посібник. / Тамара Ковальчук. К.: ДАКККиМ, 2010. 220 с.

19. Натрошвілі, Г. Р. Фінансово-економічна підтримка розвитку закладів вищої освіти. Modern Science - Moderní věda. 2020. №7. С.118-123. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/16346/1/Natroshvili_G_7.pdf

20. Управління шкільним бюджетом /В. Громовий, О. Ковальчук, Т. Оленич, Л. Паращенко, Ю. Шукевич; за заг. ред. С. Калашнікової. К.: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2012. 243 с.

Електронні джерела:

1. Бібліотека імені В.Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua>
2. Державний комітет статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Інститут економіки і прогнозування НАН України URL: <http://www.ief.org.ua>
4. Міжнародний центр перспективних досліджень URL: <http://www.icps.kiev.ua>
5. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org>
6. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <http://www.me.gov.ua>
7. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua>
8. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>
9. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>
10. Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://www.worldbank.org>
11. Офіційний сайт Державна казначейська служба України. URL: <http://www.treasury.gov.ua>
12. Офіційний сайт Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	9
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	11
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПМК	19
ВИКОРИСТАНА ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	22
ЗМІСТ	25